

λέμβον, καὶ προέτρεψεν ἡμᾶς νὰ περιμείνωμεν εὐκράεστερον ἄνεμον καὶ καιρὸν πλεόν ἤσυχον ἵνα ἐπιχειρήσωμεν τὴν κατάβασιν, τόσῳ μᾶλλον δύσκολον, ὅσῳ ἔπρεπε νὰ διαβῶμεν μεταξὺ δύο βράχων κειμένων οὐχὶ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων. Ἐρρίψαμεν λοιπὸν τὴν ἄγκυραν. Ἐγὼ δὲ ἀποβάς εἰς μικρὰν νῆσον χλοερωτάτην, ἔστησα τὴν σκηνὴν μου. Ἡ φύσις ἦτο λαμπρὰ, καὶ τὴν βαθεῖαν σιωπὴν διέκοπτον ὄφεις πολύστικτοι, οἵτινες φοβηθέντες τὴν παρουσίαν μου ἔφευγον ἔρποντες μεταξὺ τῶν ξηρῶν φύλλων τοῦ παρελθόντος φθινοπώρου. Μεταξὺ τῆς ἡρεμίας καὶ ἐρημίας ἐκείνης ὁ νοῦς μου μὲ ἀνεθύμισε τὴν πατρίδα μου, καὶ τοὺς προσφιλεῖς μοι οἰκειούς. Ἡ καρδίᾳ μου κατεβλήθη διὰ τὸν χωρισμόν· τὴν λύπην ὅμως αὐτῆς ἐμετρίαζον ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ γαλήνη τῆς φύσεως, ἧτις ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεὸν διὰ τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ.

Ἐπανελθὼν δὲ τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ πλοῖον ἔμαθον ὅτι καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ ναυαγωγὸς ἀπεφάσισαν νὰ διαβῶμεν τὸν καταρράκτην· ἐγὼ δὲ καταβάς εἰς τὸν καιτωνίσκον μου διευθέτησα τὰ ἐργαλεῖά μου, καὶ ἀπέθεσα εἰς μὲν τὸ θυλάκιόν μου βαλάντιον πλήρες χρυσοῦ, εἰς δὲ τὴν ζώνην ἐγχειρίδιον, ὅπως μοὶ χρησιμεύσωσιν ἐν περιπτώσει ναυαγίου.

Ἡ ἄγκυρα ἀνειλικύσθη καὶ ἐκινήθη τὸ σκάφος. Ὁ πολιόθριξ ναυαγωγὸς ἰστάμενος ἀκίνητος παρὰ τὴν πρῶραν καὶ κρατούμενος ἀπὸ σχοινίου ἵνα μὴ πέσῃ, εἶχεν εἰς τὴν δεξιὰν χειρὸν μακτρον ὅπως μεταδίδη διὰ σημείων τὰ προστάγματα. Ἄλιεύς δὲ τις χρησιμεύων αὐτῷ ἀντὶ βοηθοῦ, ποτὲ μὲν ἀνερρίχθητο εἰς ὑψηλὸν μέρος ἵνα κατασκοπεύσῃ τὰ πρὸ ἡμῶν, ποτὲ δὲ συνέτρεχε τὸν πλοῖον· τὸ δὲ πλήρωμα προσπύχεται.

Σιωπηλοὶ καὶ προσεκτικοὶ, τὸν νοῦν ἔχοντες ἀκουσίως εἰς τὴν τύχην ἐκείνων, οἵτινες εὖρον ἐκεῖ καὶ θάνατον καὶ μνήμα κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τοῦ ἔτους, ἐφερόμεθα πρὸς τὸν καταρράκτην. Ἐπλέομεν ἤδη μεταξὺ τοῦ ἄφρου, καὶ τὸ σκάφος ἐβυθίζετο καὶ ἀνυψοῦτο ἀλληλοδιαδόχως. Τὴν ὥραν ἐκείνην αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐχρῶσιζον τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων, καὶ συγχρόνως ἀνέβαιναν εἰς τὸν ὀρίζοντα ἡ σελήνη.

Μετὰ μικρὸν ἡ τρόπις τοῦ πλοίου προσετρίβη εἰς τοὺς χάλικας τοῦ χειμάρρου, καὶ αἴφνης, μεταξὺ τῆς τόσης ταχύτητος, ἐμείναμεν ἀκίνητοι. Ὁ τρόμος πάντων ὑπῆρξε μέγας· τὰ κύματα ὀρμῶντα συνωθοῦντο ἀλλεπάλληλα εἰς τὸ σκάφος, τὸ ὁποῖον ἀκίνητον ἐκώλυε τὴν διάβασιν αὐτῶν. Ἐν τούτῳ ὁ κυβερνήτης ἀνέκραξε· «Κωπηλατεῖτε, κωπηλατεῖτε μὲ ὅλην σας τὴν δύναμιν!» Αἱ κῶπαι ἐμάστιζον τὰ ὕδατα, ἐνῶ τὸ βῆμα ὑπεβλήθη ἡμᾶς. Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ πάλιν ἐστάθημεν. Διὰ νέων μόχθων καὶ νέων ἀγώνων κατωρθώσαμεν ἐπὶ τέλος νὰ περάσωμεν τὰ

στενά· ἡ ταχύτης τοῦ σκάφους ἦτο ἀπερίγραπτος. Δυστυχῶς ὅμως ἕρις ἔπεσε μεταξὺ τοῦ κατὰ τὴν πρῶραν ναυαγωγοῦ καὶ τοῦ περὶ τὴν πρύμναν ἀλιέως κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην ὥραν· ὁ μὲν ἤθελε νὰ στραφῶμεν πρὸς δεξιὰν, ὁ δὲ πρὸς ἀριστεράν. Ἐπὶ τέλος ὁ ἕτερος αὐτῶν ὑπερίσχυσε, καὶ μετ' ὀλίγον δὴλθομεν μεταξὺ δύο μαύρων καὶ τρομερῶν σκοπέλων, ὅτε παρήλθε καὶ ὁ κίνδυνος. Ὁ πολιόθριξ ναυαγωγὸς κατέβη ἀπὸ τῆς πρῶρας, ἀπέμαξε τὰ δάκρυα αὐτοῦ, καὶ τὸ κάτωχρον αὐτοῦ πρόσωπον ἀνέλαβε τὸ πρῶτον ἐρύθημα. Ἡ φράσις «Εὐλογητὸς ὁ Θεός!» ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν χειλέων παντὸς τοῦ πληρώματος, καὶ πάντες συνέχισαν ἀλλήλοις. Ἐγὼ δὲ ἔδωκα πρὸς αὐτοὺς ποτήριον βρακίου, δέξα δὲ βούβλια πρὸς τοὺς δύο ναυαγωγούς καὶ πέντε πρὸς τοὺς ναύτας.

Μετὰ ταῦτα διαβάντες τὸν διεξοδικώτερον μὲν, ἀλλ' ἦττον ἐπικίνδυνον τῶν καταρράκτων, τὸν τοῦ Σέλο Κέσεμι, ἐπισκέφθημεν τὴν ἐμόνουμον πόλιν.

X.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ π. ἔ. 1869 διερχόμενος τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ διατρίψας ὀκτὼ περίπου ἡμέρας εἰς τὸν δῆμον Ἐχίνου, ἔμαθον ὅτι γεωργὸς τις ἀνέσυρεν ἐκ τῆς γῆς διὰ τοῦ ἀρότρου μάρμαρα ἀρχαῖα, διότι οὐδαμοῦ τῆς Ἀκαρνανίας εὐρίσκεται νῦν μάρμαρον. Ἐκ περιεργείας μετέβην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γεωργοῦ νὰ μάθω παρ' αὐτοῦ θετικώτερον τι περὶ τῶν ὀρυχθέντων. Οὗτος δὲ εἶχε τὴν καλοσύνην νὰ μὲ ὀδηγήσῃ πρὸς τὸν ἀγρὸν ὅστις δὲν ἦτο μακρὰν, ὡς μοὶ εἶπεν, ἀλλ' ἐν τέταρτον μόνον ἀπὸ τῆς κωμολέως Κατούνης, πρωτεύουσας τοῦ δήμου Ἐχίνου. Καὶ τῷ ὄντι μετὰ 20 λεπτὰ τῆς ὥρας ἐφθάσαμεν εἰς τὰ θεμέλια μεγάλου φρουρίου ἀρχαίας πόλεως, ἡμισίαν ὥραν μακρὰν τῆς δυτικῆς ὁχθῆς τῆς λίμνης Ὄζερα, εἰς θέσιν πολλὰ τερπνὴν καὶ γραφικὴν, ἔχουσαν τὴν θέαν τῆς λίμνης ἀνατολικῶς, δυτικῶς δὲ τῆς πεδιάδος τῆς Κατούνης καὶ τοῦ λιμένος Λουτρακίου τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, δεξιόθεν δὲ τὰ ὄρη Περγαντῆ καὶ Μπούμιστον καὶ ἀριστερόθεν τὸ Πεταλᾶ καὶ Μακρονόρος.

Ἐντὸς τοῦ φρουρίου, εἰς τὴν κεντρικωτέραν θέσιν καὶ εἰς τὰ θεμέλια ἐπιμήκους τετραγώνου οἰκοδομῆς, ὑποτιθεμένης ναοῦ ἢ θεάτρου, ἀνέσυρε τὸ ἄροτρον τοῦ ῥηθέντος γεωργοῦ τὴν 4 Ἰανουαρίου τοῦ 1869 τραπέζιον στρογγύλον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἀρίστης ποιότητος, στίλβοντος κατὰ τὰ τετρασμένα μέρη, καὶ κατασκευῆς οὐ τῆς τυχοῦσης γλυφῆς τε καὶ τρεῖς κεκοσμημένον· τὸ ἄροτρον μετὰ

τοῦτο ἀνέσυρε καὶ ἄλλα μάρμαρα μὲ γράμματα, μοὶ εἶπε, τὰ ὅποια ἐσκέπασεν αὐθις μὲ χῶμα.

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ φρουρίου τούτου, ὡς ἀγροῦ ἀραιοσύμου, ἀνήκει ἤδη εἰς τὸν Δήμαρχον Ἐχίνου Κ. Γεωργίου Μαυρομαμάτην, εἰς ὃν ἐσυστήσαμεν τὴν διατήρησιν τοῦ ἀναστυθέντος ἐκ τῶν λαγόνων τῆς γῆς μαρμάρου, ὅστις, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, μετὰ πάσης προθυμίας καὶ ἐθνικῆς φιλοτιμίας μετεκόμισεν αὐτὸ αὐθιρῶς εἰς τὴν οἰκίαν του, ἂν καὶ μετὰ δυσκολίας. Ὁ Κ. Γ. Μαυρομαμάτης μοὶ προσέθηκεν ὅτι Ἄγγλος τις περιηγηθεὶς τὸ μέρος, ἐκεῖνο καὶ καταλύσας εἰς τὴν οἰκίαν του, τῷ εἶπεν ὅτι τὰ εἰρηπια ταῦτα εἰσὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως Καλυδῶνος, ἂν καὶ ἡ Καλυδὼν τίθεται πρὸς τῶν συγγραφέων ἐν τῇ Αἰτωλίᾳ, καὶ διστάζομεν νὰ πιστεύσωμεν τὸν Ἄγγλον. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐνηργεῖτο ἐκεῖ ἀνασκαφή, διότι καὶ ἄλλοι γεωργοὶ μοὶ εἶπον ὅτι εἰς τοὺς ἀγροὺς τούτους πολλάκις εὔρον καὶ πολλὰ νομίσματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ χάλκινα. Δεξιόθεν δὲ τῆς Κατούνης κεῖται καὶ τὸ φρούριον τοῦ Ἐχίνου, ἐξ οὗ καὶ ὁ δῆμος ὠνόμασται· οὐ μακρὰν δὲ τοῦ πρώτου φρουρίου ἄλλο εἰρηπια, ὀνομαζόμενον ὑπὸ τῶν κατοίκων Ἀμβρακιά, ἐξ οὗ καὶ ὁ δῆμος Καρθεύσασα δῆμος Ἀμβρακίας· καὶ ἄλλων δὲ ἀρχαίων γέμει ὁ τόπος οὗτος ἀλλ' οὐδεὶς ὁ κηδόμενος περὶ αὐτῶν.

Ὡς οὕτως τὸν Ἰούλιον μῆνα τοῦ π. ἔ. 1869 περιερχόμενος τὴν Λοκρίδα, εἰς τὸ χωρίον τὸ τὴν σήμερον ὀνομαζόμενον «Ἅγιος Κωνσταντῖνος,» ἐκπαλαί δὲ «δῆμος Θρονίων,» εἶθα ἡ χωρικὴ πόλις Δαφνοῦς—Δαφνητσα, ἀνασκαφῶν γενομένων πρὸς ἀνακαίνισιν τοῦ ναοῦ τοῦ χωρίου τούτου, εὐρέθησαν ἱκανὰ ἀγάλματα τῆς ἀρχαιότητος, ἐξ ὧν τέσσαρα ὀρειχάλκινα ἐστάλησαν εἰς τὸν Κ. ἔφορον τῶν ἀρχαιοτήτων, ὡς μοὶ εἶπεν ὁ κτηματίας κάτοικος τοῦ χωρίου, Κ. Γοργίας Εὐμολπίδης, πολλὰ ἐκράτησαν οἱ κάτοικοι εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ πολλὰ ἐθαψαν ἐκ νέου εἰς τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ. Ἐγὼ δὲ, πλὴν τοῦ μωσαϊκοῦ λιθοστρώτου βωμαϊκῆς ἐποχῆς ὑπερπεριεφραξάν κενκλίσι γύρωθεν οἱ ἐπίτροποι τοῦ ναοῦ, εἶδον εἰς τὸ κατώφλιον τῆς ὄραίας πύλης εἰς λίθον μέγαν καὶ ἀρχαῖον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν, ἣν καὶ μὲ πολλὰς δυσκολίας ἀντέγραψα ὅσον ἠδυνήθην καθαρῶς:

ΜΑΚΗΝΙΩΝ ΟΗΚΟΙ ΔΙΟΣ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙΣΑΡΑ
ΜΑΡΚΟΝ ΑΥΡΗΛΙΟΝ
Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ.

Ἦλθον ἐκτὸς τῶν ῥηθέντων καὶ ἄλλα πολλὰ λείψανα τοῦ τε νεκροταφείου καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν

τῆς πόλεως ταύτης σώζονται εἰς τὸ εἰρημένον χωρίον τὰ ὅποια διὰ τὴν ὀλίγην μου ἐκεῖ δικτριβὴν δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐρευνήσω πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ μεγάλου τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως. Ἐπειδὴ τὸ μέρος αὐτὸ καὶ παράλιον εἶναι καὶ εὐπρόσιτον γνωματεύω, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐστελλεν ἡ ἀρχαιολογικὴ εἰρηπια εἰδήμονά τινα πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀρχαιοτήτων.

Β. Δ. ΖΩΤΟΣ, Ἡπειρώτης.

ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 473.)

Α'.

Μυρολόγια κατ' ἐρωταπόκρισιν.

Εὐοῦτος ὁ πραγματευτῆς
Θυμᾶμ' ἦταν ἰππότης
Ὅπου παιγνίδι ἀνοιγε
Προεύχινε νὰ παίζῃ.

Ἀπόκρισις.

Ἐσώθηκε κ' ἐπληρώθηκε
Παππουδικὴ ἀθανιά·
Γιατὶ ἔσοφλᾷ ὁ δίκαιος
Τ' ἀμαρτωλοῦ τὸ κρῖμα.

Ἐδειχν' ὁ σίφων ἔπο' μ'προσθᾶ
Ὅπου ἦταν σκοτιδισμένος
Κ' ἔπεσε τὸ σιφωνικὸ
Μέσα ἔσ' τῆ μέση τοῦ μπαζῆ
Κί' ἐκάμε τὴ ζημία.

Οἱ Κλέφταις κί' οἱ Ἀρματωλοὶ
Κ' οἱ πολυαδικητάδες
Τὸ μεσημέρι κλέφτονται
Κί' ὁ κλέφτης δὲν τὸ ξέρει.

Χαρῆς σὲ τέτοιο χασαπᾶ
Πῶχει τέτοιο χασάπῃ
Σφάζει κριάρια κ' ἦν παχυὰ,
Μουνούχια καὶ μαρτίγια.

Ὅταν ἀνοίξ' ἡ μπάγκα μου,
Φίλε μου, τὸ παγκί μου
Σφάζει κριάρι κ' ἦν παχυὰ
Καὶ βερσιῆ τὰ δόνει.

Ἐπὰ ἦν τὸ χάρτζι τῆς λαμπρῆς
Καθῆς λογιῆς τακίμι
Κ' ἦλθανε καὶ κουρίσθησαν
Αὐγὰ πηδολικάτα.